

CĂILE DE IMPLEMENTARE A PRAXIOLOGIEI INOVATIV-ARTISTICE

Babii Vladimir., dr. hab. în pedagogie, conf. univ., USARB

Ways of implementation of innovative-artistic praxeology. The first way of implementation of innovative-artistic praxeology will be reduced to the organization and monitoring of theoretical seminars for school teachers and university professors, with subsequent tabulation and publication of the materials being investigated.

The second way is consists in competitions for school pupils and students for the most successful vocal/instrumental/choreographic performance, wich will be organized on the basis of children's Philharmonic Orchestra from the North of the country. The third way brings out the relief implementation of the criteria for academic performance factors of artistic education and pre-university education.

The fourth path of praxeological trainings in artistic education will be devoted to designing effective management actions on short and long term. Everything in this respect will be taken off the praxeograma of the teaching as a means of facilitating the management of innovative artistic praxeology.

Key words: *innovative-artistic praxeology, implementation, efficiency, educational action.*

O implementare durabilă a praxiologiei inovativ-artistice începe cu fortificarea pozițiilor experimentale ale problemei abordate. Rezultatele verificărilor experimentale vor constitui acea orientare de valorificare a programului de acțiuni întreprinse în legătură cu implementarea eficientă a praxiologiei artistice formativ-inovative.

Obiectivele-cadru ale experimentului includ: compatibilizarea curriculei naționale și manualelor la specialitățile artistice propuse în învățământul preuniversitar/universitar; stabilirea eșantionului experimental de elevi/studenti (clase experimentale, clase de verificare) și cadrului pedagogic de formatori și de experți; elaborarea metodicii de măsurare a eficacității tehnologiilor pedagogice folosite în scopul asigurării unei formări calitative; elaborarea itemilor de inițiere eficace a elevilor/studentilor în acțiuni artistice; verificarea experimentală și evaluarea eficacității procesului de implementare a modelelor teoretice în condiții curriculare și extracurriculare; elaborarea testelor/chestionarelor de verificare a eficacității acțiunilor artistice formativ-inovative.

În activitatea experimentală, noi pornim de la ipoteza că acțiunea didactică a profesorului (*ADaP*) și acțiunea artistică (muzicală, coregrafică etc.) a elevului/studentului (*AAaE/S*) devin valori fundamentale ale procesului de implementare a praxiologiei inovative din perspectiva unei educații eficiente, cu condiția dacă sunt utilizate conform modelului pentagonal alcătuit din cinci principii: *proactivității, centrării valorice, introdeschiderii artistice, creației/creativității, succesului personal*, re-conceptualizate și instrumentate din perspective teoretico-metodologice moderne.

Etapetele realizării experimentului pedagogic sunt: a) verificarea/diagnosticarea frontală (inițială, curentă și finală) în scopul identificării dinamicii de eficientizare a procesului de formare/dezvoltare artistică a elevilor/studentilor; b) implementarea elaborărilor/proiectelor metodologice și metodice orientate spre ridicarea calității *ADaP* și *AAaE/S*; c) evaluarea și analiza rezultatelor experimentale și elaborarea recomandărilor practice.

Considerând *AA* drept fundamentală în echilibrarea sferei teoretice și praxiologice, găsim de cuviință să identificăm noțiunea de *acțiune*. **Acțiunea** este un cuvânt de proveniență latină cu sensul de „*acsio*”, adică *a face, a acționa*. În *DEX* **acțiunea** este calificată ca „faptul de a acționa, activitate întreprinsă pentru atingerea unui scop”. Pornind de la esența noțiunii nominalizate, vom specifica că principalul sens al acesteia se reduce la fenomenul de *acționare*, însă nu la voia întâmplării, ci pentru a atinge un anumit scop. În legătură cu abordarea acțiunii în plan educațional apare întrebarea: „Care este dimensiunea procesului de

acționare?” În literatură de specialitate, acțiunea este abordată ca un act practic al unei activități. Însă există și părerea că acțiunea se reduce nu numai la partea practică, ci cuprinde și partea proiectării/planificării, adică ceea ce are loc în termeni mentali (teoretici). Cu alte cuvinte, însuși faptul de a înainta scopul acțiunii, intenția de a proiecta mersul realizării, constituie un pas acțional. În acest sens, acțiunea depășește hotarele unei activități propriu-zise cu componentele sale constituente: *scop, motive, operații*.

AaaE/S constituie un microsistem comportamental *activizat* (mobilizat/angajat) de către stimulii pedagogici (principii, metode, tehnici), pentru *a mări continuu efortul, pentru a-l ajuta pe elev/student să se înscrie în curba efortului* [I. Radu și M. Ionescu]. Măiestria pedagogică implică stimularea orientată a atitudinilor persoanei față de obligațiunile școlare și sociale, față de gradul introspecției scopurilor și sferei motivaționale. Orientarea sistemică spre rezultat, însoțită de procesele *schimbării și inovării* propriilor valori, trebuie susținută în mod continuu de factorii de personalitate: *intelență, spirit de inițiativă, perseverență, voință autonomă, abilități artistice sporite, imaginație creativă, emoționalitate, responsabilitate*.

În cadrul experimentului au fost luate în considerație atât aspectele legate de sfera teoretică (a proiectării) AA, cât și de sfera ei practică, adică de realizare. Prioritatea acei sau altei sfere a AA depinde de condițiile formative concrete. Astfel, în clasele gimnaziale o pondere considerabilă vor avea aspectele legate de sfera practică a acțiunii elevilor: *audio-video, percepere-interpretare, percepere-joc/coregrafie* (interpretare vocal-corală, muziciere vocal-instrumentală, executarea mișcărilor de dans, executarea/crearea jocurilor artistice etc.). În lucrul cu adolescenții, de rând cu acțiunile cu caracter practic, o pondere aparte vor avea acțiunile cu caracter teoretic: *proiectare/anticipare, ipotetizare, analiză, generalizare etc.*

Relația **Stimul - Răspuns/Comportament** în contextul AA este tatonată, mai cu seamă, pentru obținerea unui efect de conexiune scurtă, în defavoarea tendinței de a varia și diverselor cauze pe care, deseori, în contextul educației, nici nu le luăm în seamă. Mesajul muzical oferă persoanei multiple posibilități de a varia sentimentele sale. Abilitatea de a varia depinde de gradul de manifestare a proactivității. *Proactivul* creează dintr-un sentiment simplu o gamă de noi sentimente și sensuri, un lanț de sentimente compuse, pe care le aduce la un sens fundamental și viceversa, *reactivul* tinde spre o bagatelizare, banalizare a sensurilor, optând pentru o gamă de sensuri care aparțin celor învățate. Puterea performantă a unei persoane în domeniile artistice este aceea de a operaționaliza cu libertatea de a alege între stimul (S *teoretic/practic*) și răspuns (R *teoretic/practic*) sentimentele sau valorile, deciziile personale sau împrejurările - aspecte indispensabile ale *modelului proactivității artistice*.

Criteriile de delimitare a AA sunt următoarele: *metodologice* (planificate și realizate cu considerarea aplicării tehnologiilor și strategiilor de eficiență); *psihologice* (cu luare în seamă a factorilor psihici, adică conținutului intern al personalității); *fiziologice* (elevul/studentul – subiect/obiect al educației este o ființă înzestrată cu capacități psihice/spirituale, dar și cu capacități fizice, ceea ce implică promovarea unei politici educaționale binome, cu o conexiune eficace a ambelor forme existențiale); *pedagogice/manageriale* (utilizarea principiilor și tehnologiilor moderne de gestionare cu procesul educațional eficient); *estetice* (toți pașii cognitiv-formativi să fie realizați în baza cunoștințelor culturale clasice și contemporane); *praxiologice* (acțiunile didactice ale profesorului și AMA a elevului să fie instrumentate/fundamentate metodologic, dar și realizate cu un înalt efect practic); *axiologice* (educația artistică să fie o educație centrată valoric și integrativă); *sociologice* (educația artistică constituie un microsistem al socialului/societății din care face parte, fapt care îi determină scopul și idealul formativ);

Etapa inițială a probelor experimentale. La etapa dată nu ne propunem să evidențiem, în mod special, cadențele *eficienței* AA, deși tangențial nu vom rata momentul de a evidenția rolul aceluia sau altui gen de acțiune practică (ADaP, AaaE/S) în ridicarea calității procesului educativ/formativ. Aici scopurile scontate sunt modeste în plan teoretic, fiindcă accentul principal este plasat pe elaborarea tehnologiilor/tehnicilor de direcționare cu procesele de

funcționare a elementelor unei acțiuni. Importantă este re-conceptualizarea AA, tratată ca fenomen integrator dintre teorie și practică, dintre profesor și elev/student, dintre proiectare și realizare, dintre stimul-scop (S/S) și stimul-răspuns-comportament (S/R/C).

La toate etapele experimentale drept fundamente rămân a fi 5 principii ale eficienței, re-conceptualizate și instrumentate metodologic din perspectiva unei educații calitative: principiul *proactivității* („a fi” și „a ști”); principiul *centrării valorice* („a fi liber în opțiune”); principiul *introdeshiderii artistice* („a fi deschis adevărului”, prezența stării de „deschidere spre intim”); principiul *creației și creativității* („a fi inventiv”, prezența stării de „stingere în nouate”); principiul *succesului personal* („a te schimba într-o nouă calitate”).

Eficiența AaaE/S, având drept fundamente teoretice principiile nominalizate, este studiată prin prisma a III niveluri de realizare a obiectivelor cercetării, și anume:

1. *Nivelul teoretic*. Studiul elaborărilor teoretice în domeniul educațional;
2. *Nivelul cognitiv-proxim*. Compararea conținutului manualelor școlare, ghidurilor/recomandărilor metodice cu demersurile teoretice;
3. *Nivelul praxiologic*, care pune în valoare studiul reușitei practice pe orizontală și pe verticală.

Fiecare din aceste trei niveluri raportează conținuturile sale la scara altor 8 niveluri:

1. de conținut;	5. de expectare;
2. de atitudine/motivare;	6. de realizare;
3. de proiectare;	7. de evaluare;
4. de modelizare;	8. de aprobare/dezaprobare.

Paradigmele profesorului de arte. În activitatea educațională a practicianului sunt supuse verificării relațiile dintre variabilele: *profesionalism și competență pedagogică, măiestrie și autoperfecționare continuă*. Sunt luate în considerare: gradul stăpânirii de către profesor a tehnologiilor de promovare a unui *stil de acționare operativă și calitativă*; dimensiunea stimulării *independenței elevului/studentului* în proiectarea și realizarea AA; nivelul de aplicare a *modelului de influențare indirectă*.

Printre problemele care rămân deschise cercetării experimentale evidențiem operaționalizarea a 3 variabile specifice unei acțiuni: *proiectare – organizare – realizare*.

Mediul educațional pune în valoare demersurile normative necesare pentru desfășurarea procesului (curriculum, conținuturi, metode, principii, obiective, strategii, concepte, manuale, ghiduri metodice). Cu referire la mediul educațional este vorba despre stimularea la elevi/studenti a *necesității* individuale pentru *autodepășire, schimbare, perfecțiune*. Și aceasta nu în termenii unui anumit gen de activitate artistică, ci în favoarea perfecțiunii ca mod de existență, ca mod de a fi, de a activa.

Mediul artistic integrează personalitatea, fapt care cere profesorului și educatului să relaționeze echilibrat, pentru a contribui la o rezultativitate eficace. Mediul artistic reprezintă o subdiviziune a mediilor ereditare și sociale cu pretenții de întregire, constituind elementul fundamental al integrității. Acest mediu constituie *un înveliș extern și, totodată o încorporare internă* în structura personalității, formând *acel cadru/spațiu/intermediu* de manifestare/autorealizare a potențialităților individuale. Activismul manifestat prin: *gândire critică, percepție integrată, imaginație creativă/empativă/proactivă* este factorul mijlocitor, de legătură dintre lumea internă și lumea externă a elevului/studentului.

Mediile indicate mai sus au o semnificație teoretică și practică. Astfel, praxisul pedagogic nu poate funcționa în lipsa materialelor teoretice și invers, teoria educațională ar fi lipsită de sens fără baza experimentală de teren; achiziționarea cunoștințelor teoretice de către elev fără aplicarea lor în practică ar fi nonsensică; experiențele inovatoare ar rămâne nevalorificate și neconceptualizate fără o instrumentare teoretico-metodologică pentru ca să devină o valoare generalizatoare și de progresare continuă a aceluiași praxis.

Toate aceste abilități au fost confirmate în cadrul Concursurilor organizate în cadrul Filarmonicii de muzică pentru copii, la care au participat cca 300 de elevi din școlile/licele

de muzică/arte din nordul Moldovei în luna mai 2014 în incinta Sălii de concerte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Factorii de însoțire a AA: *intervențiile* factorilor facilitatori sau frenatori (nivelul de direcționare cu elementele procesului de empatizare artistică a elevului/studentului, transpunerea în rolul altuia, inclusiv, în rolurile artistice; suprapunerea propriilor sentimente cu sentimentele altora; deschiderea intimă prin prisma sensurilor/ideilor artistice); *motivația eficacității AA* exprimată prin motivele-stimule: *imitare, exersare, realizare conform modelului sau „hărților” prescrise din exterior, refacere, schimbare, dinamică, activism, libertatea deciziei, luarea de inițiativă, autoconducere; succesul motivațional*, abordat în termeni de principiu al stimulării, organizării și realizării AAaE/S; *motivele-valori*, conceptualizate în *proactivitatea muzicală*: a) motivul „*influenței tacite*” (W.G. Jordan) cu sensul de a influența elevul prin felul de „a fi”, de a radia a ceea ce ești. A audia și pricepe muzica, a o crea, interpreta – toate fiind ridicate de factorul-motiv: „influență tacită”; b) motivul „*satisfacției de durată*” (St.R. Covey) este o necesitate primordială în legătură cu activitatea artistică. Acest motiv oferă elevului rezistență, tărie de caracter în reluarea repetată a acțiunii artistice; c) motivul *transferului artistic* asupra altor domenii de activitate; *comunicarea artistică*, realizată prin mijloace specifice limbajului diverselor arte (intonație, verbalizare poetică, mimică/pantomimă, mișcări ritmice/de dans); *stimularea* externă și internă; *rezultatul (efectul)* real și ideal; *evaluarea și autoevaluarea* comportamentelor proprii și ale altora.

În concluzie, vom menționa importanța demersurilor experimentale, care vin să întregesc imaginea procesului de implementare în practica de formare artistică a unei praxiologii inovative sau, altfel spus, a unei praxiologii de formare prin inovare. Aceasta este unica cale de dobândire în sistemul învățământului artistic a unei eficiențe și calități formative durabile.

BIBLIOGRAFIE:

1. Babii, Vl. Eficiența educației muzical-artistice. Chișinău: „Elena V.I.”, 2005. 400 p.
2. Covey, St. R. Eficiența în 7 trepte sau un abecedar al înțelepciunii / Traducere și adaptare de Gina Argintescu-Amza. Timișoara: Ed. A.L.L, 1989. 319 p.
3. Ionescu, M.; Radu, I. Didactica modernă. Cluj-Napoca: Ed. Dacia, 1995, 287 p.